

Jordbruksutskottets betänkande

1981/82:36

om ändring i skogsvårdslagen (1979:429),
m. m. (prop. 1981/82:177)

Propositionen

I proposition 1981/82:177 har regeringen (jordbruksdepartementet) *dels* föreslagit riksdagen att anta förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429),

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad i propositionen anförts om skogspolitiken, virkesutbudet och tillämpningen av skogsvårdslagen.

I propositionen lämnas en redogörelse för vissa frågor som rör tillgången på virke för skogsindustrin m. m. Vidare föreslås att bestämmelserna i 6 § skogsvårdslagen (1979:429) om avverkning av överårig skog ges ett vidgat tillämpningsområde. Slutligen tas upp vissa frågor som rör tillämpningen av skogsvårdslagens bestämmelser om anläggning av ny skog och om ransonering av skog.

Lagförslaget är av följande lydelse.

Förslag till

Lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429)

Härigenom föreskrivs att 6 § skogsvårdslagen (1979:429) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Om ett skogsbestånd är överårigt och markens virkesproducerande förmåga tas till vara endast i ringa utsträckning *på grund av röta eller självgallring i beståndet*, får skogsvårdsstyrelsen besluta att beståndet skall slutavverkas och ny skog anläggas.

Föreslagen lydelse

6 §

Om ett skogsbestånd är överårigt och markens virkesproducerande förmåga tas till vara endast i ringa utsträckning, får skogsvårdsstyrelsen besluta att beståndet skall slutavverkas och ny skog anläggas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982.

Motioner

Motioner med anledning av propositionen

I motion 1981/82:2443 av Axel Andersson och Ove Karlsson (båda s) yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag i avsikt att påskynda nödvändiga förändringar av den splittrade fastighets- och ägarstrukturen i vissa trakter,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående köp- och hyrbar service för avverkningar och återväxtåtgärder,

3. att riksdagen hemställer hos regeringen att motionen överlämnas till allmäningsutredningen respektive fastighetsstrukturutredningen för beaktande i de delar som berör utredningarnas arbete,

4. att riksdagen som sin mening uttalar att allmäningsassociationer inom den inre stödzonen skall kunna erhålla statsbidrag till fullständiga återväxtåtgärder inom sina s. k. 5 § 3-skogar enligt samma grunder som för motsvarande ändamål gäller för enskilda skogsägare inom denna zon.

I motion 1981/82:2463 av Birgitta Hambræus (c) yrkas att riksdagen beslutar hos regeringen anhålla om förändring av skogsvårdslagen och dess tillämpning så att en naturlig lövträdsinblandning räknas som ett lämpligt inslag i skogen.

I motion 1981/82:2464 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen beslutar

1. att uttala sig för vad som i motionen anförts om åtgärder för förbättrad virkesförsörjning och hos regeringen begära åtgärder i enlighet därmed,

2. att uttala sig för vad som i motionen anförts om gallringsskyldighet och hos regeringen begära åtgärder i enlighet därmed,

3. att riksdagen beslutar anta följande förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429):

Häri genom föreskrivs att 6, 14 och 16 §§ skogsvårdslagen (1979:429) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Om ett skogsbestånd är överårigt och markens virkesproducerande förmåga tas till vara endast i ringa utsträckning *på grund av röta eller självgallring i beståndet*, får skogsvårdsstyrelsen besluta att beståndet skall slutavverkas och ny skog anläggas.

Skogsmarkens ägare svarar för att *slutavverkning bedrivs* så att en jämn åldersfördelning av skogen *på hans brukningsenhet* främjas.

Motionärernas förslag

6 §

Om ett skogsbestånd är överårigt och markens virkesproducerande förmåga tas till vara endast i ringa utsträckning, får skogsvårdsstyrelsen besluta att beståndet skall slutavverkas och ny skog anläggas.

14 §

Skogsmarkens ägare svarar för att avverkning *utförs i den omfattning som är ändamålsenlig med hänsyn till skogstillståndet på hans*

Nuvarande lydelse

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hur stor andel av en brukningsenhets skogsmarksareal som årligen eller eljest periodvis får slutavverkas.

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från första stycket.

Skogsvårdsstyrelsen skall på begäran meddela beslut på förhand huruvida viss avverkning är förenlig med 13 eller 14 §.

Motionärernas förslag

brukningsenhet. Slutavverkning skall bedrivas så att en jämn åldersfördelning av skogen på brukningsenheten främjas.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om

1. skyldighet att genom slutavverkning eller gallring periodvis avverka en virkeskvantitet som motsvarar åtminstone hälften av vad som är möjligt att avverka på brukningsenheten.

2. hur stor andel av en brukningsenhets skogsmarksareal som årligen eller eljest periodvis får slutavverkas.

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från första stycket.

16 §

Skogsvårdsstyrelsen skall på begäran meddela beslut på förhand huruvida viss avverkning är förenlig med 13 eller 14 §. *Sådant beslut skall också meddelas i fråga om avverkningskyldighet som avses i 14 § andra stycket 1.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982. Vid beräkningen av den minsta virkeskvantitet som avses i 14 § andra stycket 1 skall dock perioden räknas från och med den 1 juli 1977.

I motion 1981/82:2483 av Erik Hovhammar (m) yrkas att riksdagen med avslag å proposition 1981/82:177 hos regeringen anhåller om nytt förslag i enlighet med vad som anförts i motionen.

I motion 1981/82:2484 av Svante Lundkvist m. fl. (s) yrkas att riksdagen

1. beslutar anta mål för skogsproduktionen som anges i motionen,
2. beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförs om analyser av skogsnäringens ekonomi,
3. beslutar att hos regeringen begära förslag om lagstadgad avverkningskyldighet i enlighet med vad som anges i motionen,
4. beslutar att hos regeringen begära förslag om temporär gallringsskyldighet i enlighet med vad som anges i motionen,

5. att hos regeringen begära förslag om obligatoriska skogsbruksplaner i enlighet med vad som anförs i motionen,

6. att hos regeringen begära förslag till lagstiftning i anslutning till skogsbruksplanerna i enlighet med vad som anges i motionen.

Motioner från allmänna motionstiden 1982

I motion 1981/82:877 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas

1. att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om skogsbruksplaner,

2. att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om åtgärder för en bättre skogsvård,

3. att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i övrigt anförs i motionen.

I motion 1981/82:1038 av Sven-Erik Nordin m. fl. (c) yrkas att riksdagen begär en översyn av skogsvårdslagens bestämmelser om anmälnings-skyldighet vid skogsavverkning.

I motion 1981/82:1450 av Per Petersson m. fl. (m) yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om snabba åtgärder i syfte att nyttja offertmetoden för att möjliggöra ökade uttag av skog,

2. att riksdagen begär att regeringen i enlighet med vad som anförs i motionen vidtar åtgärder för att öka möjligheterna till skogskomplettering för mindre jordbruk i Norrlands inland.

I motion 1981/82:2075 av Olof Palme m. fl. (s) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1–5, 10 och 11),

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om obligatoriska skogsbruksplaner i enlighet med vad som anförs i motionen,

2. att riksdagen beslutar att begära att regeringen framlägger förslag till lagstiftning i anslutning till skogsbruksplanerna i enlighet med vad som anges i motionen,

3. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om en ändring av 6 § skogsvårdslagen i enlighet med vad som anges i motionen,

4. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om lagstadgad avverkningskyldighet på skogsområdet i enlighet med vad som anges i motionen,

5. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om temporär gallringsskyldighet i enlighet med vad som anges i motionen,

10. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om avgifts- och stödsystem i enlighet med vad som anförs i motionen,

11. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära intensifierade insatser för att förbättra ägostrukturen inom skogsbruket i enlighet med vad som anges i motionen.

Utskottet

Inledning

Förevarande proposition bygger på vissa förslag av virkesförsörjningsutredningen (I 1979:18). Utredningen har haft till uppgift att undersöka behovet av ändringar i beskattningsreglerna och av andra statliga åtgärder för att påverka utbudet av virkesråvara. Utredningen överlämnade i oktober 1981 betänkandet (SOU 1981:81) Skogsindustrins virkesförsörjning. De väsentligaste delarna av utredningens förslag i fråga om det statliga stödet till skogsbruket behandlades av riksdagen redan under hösten 1981 (prop. 1981/82:30 bil. 5, JoU 1981/82:8, rskr 1981/82:29) och har dessutom tagits upp i samband med årets budgetbehandling (prop. 1981/82:100 bil. 13 s. 50—57, JoU 1981/82:21 p. 22—23). En mindre del av utredningens förslag i skattefrågor behandlades också av riksdagen under hösten 1981 (prop. 1981/82:30 bil. 4, SkU 1981/82:8, rskr 1981/82:14). Ytterligare skattefrågor har nyligen tagits upp av chefen för budgetdepartementet i proposition 1981/82:182, som f. n. bereds i skatteutskottet.

I den nu aktuella propositionen tas upp de förslag till ändringar i skogsvårdslagen (1979:429) som virkesförsörjningsutredningen har lagt fram. Föredraganden redogör också för sin syn på vissa frågor om virkesförsörjning, m. m.

Skogspolitiken och virkesförsörjningen

I propositionen redovisas vissa långsiktiga avverkningsberäkningar som virkesförsörjningsutredningen presenterat. Dessa beräkningar är gjorda enligt samma principer som i samband med tidigare utredningar men med aktuellare ingångsdata. Dessutom har hänsyn tagits till att vissa virkestillgångar inte bedöms bli tillgängliga för avverkning av olika skäl. Beräkningarna är, till skillnad från de tidigare, gjorda för två ägargrupper och uppdelade på barrträd och lövträd. Utredningens huvudalternativ, som väl överensstämmer med det som år 1979 ansågs som eftersträvansvärt, ger till resultat en virkesmängd som nästan helt överensstämmer med skogsindustrins virkesbehov. Hänsyn har därvid även tagits till behovet av bl. a. brännved. Utredningens andra alternativ utgår från att vad som enligt beräkningarna har sparats under 1970-talet skall avverkas under 1980-talet i stället för att spridas över en längre period. Alternativet leder till ett överskott på virke av ca 7,5 milj. m³sk. Utredningens tredje alternativ förutsätter en skogsskötsel som är mindre intensiv och som därför avviker från intentionerna i 1979 års skogspolitik. Detta alternativ leder till ett virkesunderskott om ca 4,5 milj. m³sk, i huvudsak barrvirke. I det första alternativet krävs att skogsägare hänförliga till gruppen privata (exkl. skogsbolag) under 1980-talet måste öka sina årliga avverkningar med ca 6,5 milj. m³sk i förhållande till 1970-talets nivå. Övriga skogsägare måste

öka avverkningarna med drygt 1 milj. m³sk. Motsvarande värden i det andra alternativet är 12 resp. drygt 1 milj. m³sk och det tredje drygt 2 milj. m³sk resp. en något minskad avverkning.

Föredraganden framhåller för sin del att det lika litet nu som år 1979 finns anledning att lägga fast något detaljerat skogsproduktionsprogram eller någon exakt avverkningsnivå för framtiden. Vissa riktlinjer för skogsbrukets och skogspolitikens planering och detaljutformning måste dock finnas. Så t. ex. bör strävan vara att åstadkomma en skogsproduktion som ger åtminstone den virkesmängd som virkesförsörjningsutredningens huvudalternativ innebär. Detta motsvarar i huvudsak skogsutredningens alternativ 1 och bör som virkesförsörjningsutredningen anger i stort sett ge balans mellan tillgång och efterfrågan på virkesråvara med nuvarande industrikapacitet.

I motion 2484 understryks skogsnäringens stora betydelse för exportinkomsterna, sysselsättningen och den regionala balansen. Motionärerna anser det angeläget att de av bl. a. långtidsutredningen konstaterade möjligheterna till exportökningar för skogsindustrins del under de närmaste åren tillvaratas. F. n. finns emellertid en stor outnyttjad kapacitet inom skogsindustrin. För att möjliggöra ett fullständigt kapacitetsutnyttjande krävs enligt motionen kraftfulla åtgärder för att öka virkesutbudet. Mot denna bakgrund förordar motionärerna alternativ 2 i utredningens betänkande, vilket bl. a. innebär att råvaruunderlaget under en 10-årsperiod kan förbättras med ca 10 % per år, utan att den långsiktiga virkesförsörjningssituationen påverkas.

I detta sammanhang uttalar motionärerna viss kritik mot utredningens bedömning av tveksamma virkestillgångar, vilka påstås bygga på en otillräcklig analys av skogsnäringens ekonomi. Enligt motionen har utredningen för en 100-årsperiod räknat bort kvantiteter som inte ger ett positivt rånetto vid 1980 års priser och kostnader. Härigenom bortser man från möjliga förändringar av marknadsläget och från flexibiliteten i avverkningsmöjligheterna enligt skogsvårdslagen och enligt 1979 års skogspolitiska beslut. Regeringen bör därför, framhålls det, ge skogsstyrelsen i uppdrag att utföra analyser av skogsnäringens ekonomi m. m. inom ramen för den prognosverksamhet som bedrivs inom styrelsen.

I motion 2443 anförs att den splittrade fastighets- och ägarstrukturen i vissa delar av landet utgör ett hinder för en effektiv skogsvård. Ett sätt att lösa fastighetsstrukturella problem är att främja bildandet av gemenskapsskogar och liknande samfälligheter med en form av kooperativ idé som grund. I anslutning till vissa uttalanden i propositionen (s. 8) om köpbara avverkningsresurser för äldre skogsägare m. fl. anförs motionärerna vidare att sådana resurser också bör skapas för återväxtåtgärder efter avverkningar. Samtidigt framhålls att en maskinell överkapacitet och överetablering i skogsbruket bör undvikas. Detta kan enligt motionen uppnås bl. a. genom

servicesamverkan mellan skogsägareföreningar, domänverket och allmänningsskogarna m. fl.

Också i motion 2075 anförs synpunkter på fastighetsstrukturen inom skogsbruket. Den stora ägosplittring som kännetecknar privatskogsbruket är enligt motionen ett av de största hindren för möjligheten att driva ett rationellt skogsbruk. Det är angeläget att åtgärder vidtas för en förbättrad fastighetsstruktur, anser motionärerna.

Utskottet vill erinra om att 1979 års riksdagsbeslut om skogspolitiken (prop. 1978/79:110, JoU 1978/79:30, rskr 1978/79:387) bl. a. innebar att skogsnäringen måste verka i överensstämmelse med de övergripande samhällsekonomiska målen och i samspel med andra samhällssektorer. Enligt riksdagsbeslutet motiverar skogens betydelse för landets ekonomi och välstånd att vi tar till vara den produktionsresurs som skogsmarken utgör. Målet för skogsproduktionen är sammanfattningsvis en varaktig, hög och värdefull virkesavkastning. Det innebär bl. a. att skogsbruket skall ges en sådan inriktning att handlingsfriheten och valmöjligheterna bevaras för kommande generationer. I det skogspolitiska beslutet framhölls särskilt att skogsindustrins aktuella råvarubehov inte får vara styrande för skogsproduktionens långsiktiga inriktning. I stället bör industrikapaciteten efter hand anpassas till den råvarutillförsel som är möjlig inom ramen för den fastslagna skogspolitiken. Mot angivna bakgrund finner utskottet inte att det finns anledning att nu — med frångående av 1979 års skogspolitiska beslut — förorda en avverkning som överstiger vad som möjliggörs genom den skogsproduktion som utredningens huvudalternativ innebär. Utskottet ansluter sig således till vad regeringen förordat i detta hänseende och avstyrker motion 2484 yrkande 1. Vidare avstyrker utskottet yrkande 2 i nämnda motion rörande analyser av skogsnäringens ekonomi och hänvisar härvidlag till propositionens uttalanden (s. 6) om det nödvändiga i att man fortlöpande följer utvecklingen inom skogsnäringen och resultaten av vidtagna åtgärder. Som föredraganden anfört är det skogsstyrelsen som svarar för detta inom ramen för sin prognosverksamhet. Genom denna verksamhet erhålls underlag för bedömningar rörande behovet av eventuella korrigeringar eller andra åtgärder.

I anslutning till motionerna 2075 och 2443 får utskottet hänvisa till den översyn av vissa strukturfrågor som f. n. görs av kommittén (Jo 1981:05) om förbättrad fastighetsstruktur inom jordbruket och skogsbruket. Utskottet finner lämpligt att motionerna i berörda delar, nämligen yrkande 1 i motion 2075 samt yrkande 1 och yrkande 3 (delvis) i motion 2443 överlämnas till nämnda kommitté. Detta bör ges regeringen till känna.

Yrkande 2 i motion 2443 berör närmast frågor som torde falla inom ramen för skogsägareföreningarnas verksamhetsområde. Också skogsvårdsstyrelsens informations- och rådgivningsverksamhet bör kunna fylla en viktig funktion när det gäller att främja sådana typer av samverkan

som motionärerna avser. Enligt utskottets mening bör syftet med motionsyrkandet kunna tillgodoses utan någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Det statliga ekonomiska stödet till skogsbruket

I propositionen understryks behovet av en förenkling av gällande bestämmelser rörande det statliga stödet till skogsbruket. F. n. omfattar dessa bestämmelser dels tidsbegränsade stödformer, dels äldre och nyare stödsystem som delvis överlappar varandra. Föredraganden anmäler att han har för avsikt att senare föreslå att skogsstyrelsen får i uppdrag att göra en översyn med syfte att förenkla bidragsbestämmelserna. Förenklingarna bör göras i ett sammanhang fr. o. m. budgetåret 1983/84.

I motion 2443, yrkande 4, hemställs om ett riksdagsuttalande av inre börd att vissa allmänningsassociationer inom den inre zonen av det skogliga stödområdet bör erhålla stöd till återväxtåtgärder efter avverkning av s. k. 5 § 3-skogar enligt samma grunder som gäller för enskilda skogsägare. Härmed avses avverkning av skog som anges i 5 § 3 skogsvårdslagen (1979:429), dvs. skog som är så gles eller till så stor del består av för marken olämpligt trädslag att dess tillväxt är avsevärt lägre än den tillväxt som är möjlig.

Utskottet har tidigare anfört synpunkter på frågan huruvida stödformer som är avsedda för eller utformade enligt förmånligare regler för det enskilda skogsbruket borde omfatta även vissa allmänningar (JoU 1980/81:25). Enligt vad utskottet redovisade i detta sammanhang hade man vid tillämpningen av bidragsbestämmelserna i vissa fall medgivit att allmänningar tillerkändes bidrag enligt en för enskilda personer gällande högre procentsats. I andra fall hade motsatsen varit fallet. Praxis hade sålunda varit växlande. Genom en av regeringen sedermera beslutad ändring (1981:1083) i förordningen om statligt stöd till skogsbruket har nu ifrågasvarande bidragsregler förtydligats så till vida att den högre bidragsprocenten, 90 %, skall gälla om bidragstagaren är fysisk person, dödsbo eller familjestiftelse. I andra fall medges bidrag med högst 70 % av den godkända kostnaden. Reglerna återfinns i 8 § nyssnämnda förordning.

Utskottet vill i övrigt fästa uppmärksamheten på att en utredning tillsatts för översyn av lagstiftningen om häradsallmänningar och allmänningsskogar i Norrland och Dalarna (Jo 1979:04, allmänningsskogens utredningen). Utskottet föreslår att motion 2443 yrkande 4 överlämnas till utredningen. Detta bör avse även yrkande 3 i samma motion, i den del yrkandet åsyftar allmänningsskogens arbete.

I tre motioner, nämligen 877, yrkande 2, 2075, yrkande 10 och 2464, yrkande 1, framförs förslag om ett avgifts- och stödssystem som — enligt motion 2075 — bl. a. skulle innebära en höjning av skogsvårdsavgiften och en motsvarande satsning på bidrag till skogsvårdsåtgärder m. m. Därvid

skulle alla investeringar i primärproduktionen bli bidragsberättigade. Avgifterna och stödet bör balansera varandra, för att systemet skall vara neutralt gentemot andra inkomstgrupper. I motionerna 877 och 2464 föreslås dessutom att en för hela skogsbruket kollektiv skogsvårdsfond inrättas för att bl. a. utjämna skogsvårdskostnaderna och finansiera andra åtgärder, t. ex. skogliga beredskapsarbeten och utbildning för manuell röjning.

Utskottet erinrar om att förslag motsvarande de nu redovisade diskuteras av utskottet vid flera tillfällen tidigare (bl. a. JoU 1980/81:25 och JoU 1981/82:8). På utskottets förslag har motionsyrkandena i fråga avslagits av riksdagen. I sammanhanget bör också framhållas att riksdagens beslut hösten 1981 om åtgärder för en bättre virkesförsörjning bl. a. innebar att bidragsramarna för vissa skogsvårdsåtgärder ökade kraftigt. Utskottet har inte funnit anledning att förorda en övergång till det i motionerna förordade avgifts- och stödsystemet, som bl. a. torde förutsätta en kännbar höjning av skogsvårdsavgiften. Utskottet avstyrker således motionerna 877, yrkande 2, 2075, yrkande 10 och 2464, yrkande 1.

En fråga av närmast regionalpolitisk karaktär tas upp i motion 1450. Enligt denna bör snabba åtgärder vidtas för utnyttjande av offertmetoden i syfte att möjliggöra ökat uttag av skog i Norrlands inland (yrkande 1). Vidare föreslås (yrkande 2) insatser för att öka möjligheterna till skogskomplettering för mindre jordbruk i angivna delar av landet.

Utskottet vill erinra om att det s. k. offertstödet är en form av regionalpolitiskt stöd som bl. a. används för projekt inom den privata tjänste- och servicesektorn, riksorganisationer och administrativa funktioner inom större industriföretag (jfr AU 1976/77:23, JoU 1980/81:25). Offertstödet har inte kommit till så stor användning som förutsågs vid dess införande. Detta har uppmärksammats av riksdagen, som uppmanat regeringen att verka för ökad användning av stödformen. I en nyligen framlagd proposition (prop. 1981/82:113 s. 111 f.) om program för regional utveckling och resurshushållning föreslås bl. a. en viss utvidgning av offertstödet tillämpningsområde. Av intresse i detta sammanhang är vidare förslaget i samma proposition om anvisning av särskilda medel för sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbottens län. För budgetåret 1982/83 föreslås ett reservationsanslag om 150 milj. kr. för detta ändamål.

Utskottet vill vidare erinra om de betydande insatser som beslutats i fråga om skogsodling efter avverkning av lågproducerande bestånd (prop. 1981/82:30 bil. 5, JoU 1981/82:8). Större delen av den för åtgärder tillgängliga arealen, som totalt beräknades till 1,7 milj. hektar, är belägen i Norrland. Arbetskraftsbehovet beräknades till ca 580 000 dagsverken eller 3 000 årsverken.

Utskottet anser mot bakgrund av vad nu anförts att motion 1450 yrkande 1 inte påkallar någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Yrkande 2 i samma motion berör en fråga som kommer att särskilt

uppmärksammas av kommittén (JO 1981:04) om det statliga stödet till jordbruket i norra Sverige. I utredningsdirektiven anförs bl. a. att kombinationen jordbruk och skogsbruk är en vanlig driftsform för enskilda jordbruksfastigheter i norra Sverige och samtidigt den som ger de bästa förutsättningarna för lantbruksföretagens utveckling. Kommittén bör därför pröva i vilken utsträckning tillskott av skog kan lämnas i norra Sverige genom aktiva åtgärder från statens sida.

Ej heller yrkande 2 i motion 1450 påkallar, med hänsyn till det anförda, någon vidare åtgärd från riksdagens sida.

Skogsvårdslagstiftningen

Som i propositionen anförts innehåller skogsvårdslagen, fränsett föreskrifter i 9 § om röjningsskyldighet, inte några bestämmelser som direkt tar sikte på att tvinga fram avverkning av skog. Lagens avverkningsbestämmelser syftar i stället till att hindra avverkning i olämpliga former och skydda skogen mot en för tidig slutavverkning. Vidare följer av 14 § att skogen skall ransoneras genom att slutavverkningen på en brukningsenhet skall bedrivas så att en jämn åldersfördelning av skogen på enheten främjas.

En skyldighet att avverka följer emellertid indirekt av bestämmelserna i 5 och 6 §§ som handlar om skyldighet att anlägga ny skog. Enligt 5 § gäller sådan skyldighet om markens virkesproducerande förmåga inte tas till vara på ett godtagbart sätt efter avverkning eller på grund av skada på skogen. Vidare skall enligt samma paragraf ny skog anläggas, om marken ligger outnyttjad eller om skogen är så gles och dålig att tillväxten är avsevärt lägre än den tillväxt som är möjlig. Enligt 6 § kan skogsvårdsstyrelsen besluta att ett skogsbestånd skall ersättas med ny skog, om beståndet är överårigt och markens virkesproducerande förmåga tas till vara endast i ringa utsträckning på grund av röta eller självgallring i beståndet.

Utredningen har granskat vilka effekter skogsvårdslagens bestämmelser har på virkesutbudet och övervägt i vad mån det finns anledning att göra ändringar i lagen eller dess tillämpningsföreskrifter. På grundval av dessa överväganden föreslår utredningen dels att tillämpningsområdet för 6 § skogsvårdslagen vidgas, dels att i lagen tas in bestämmelser om skyldighet för varje skogsägare att inom en viss period avverka åtminstone hälften av vad som är möjligt att avverka på hans mark.

I överensstämmelse med utredningens förslag framläggs i propositionen förslag till ändring av 6 § skogsvårdslagen som innebär att kravet på att den låga tillväxten skall vara förorsakad av röta eller självgallring slopas. Som förutsättning för ingripanden enligt paragrafen skall således enbart gälla att skogsbeståndet är överårigt och markens virkesproducerande förmåga tas till vara endast i ringa utsträckning.

Förslaget att ålägga skogsägarna en generell avverkningskyldighet kan föredraganden däremot inte biträda. Föredraganden är inte heller beredd

att biträda ett förslag som skogsstyrelsen fört fram i sitt remissyttrande om en temporär skyldighet att utföra tidigare gallringar. Vidare avvisas tanken på s. k. obligatoriska skogsbruksplaner, som föreslagits bl. a. av två utredningsledamöter i en reservation. Skälen för dessa ställningstaganden redovisas utförligt på s. 11—12 i propositionen.

I övrigt lämnas i propositionen information om planerade ändringar i verkställighetsföreskrifterna till skogsvårdslagen. Bl. a. aviseras en ändring som innebär att skogsstyrelsens ransoneringsföreskrifter i huvudsak blir tillämpliga först om brukningsenhetens produktionsförmåga överstiger 200 m³sk per år, i stället för nuvarande gräns på 100 m³sk.

I motion 2464, yrkandena 2 och 3 samt 2484 yrkandena 3 och 4 förordas en generell, lagstadgad avverkningsskyldighet och temporär gallringsskyldighet i enlighet med utredningens, respektive skogsstyrelsens förslag. Vidare föreslås i motion 877 yrkande 1 och motion 2484 yrkande 5 obligatoriska skogsbruksplaner samt — yrkande 6 i motion 2484 — viss följdlagstiftning om åläggande för skogsägaren att följa planen.

Den fristående motionen 2075 (yrkandena 1—5) omfattar dels förslag som motsvarar de ovan redovisade yrkandena i motion 2484, dels yrkande om ändring av 6 § skogsvårdslagen som motsvarar regeringsförslaget (yrkande 3).

Utskottet tillstyrker för sin del förslaget till ändring av 6 § skogsvårdslagen som redovisats ovan. Härigenom är syftet med yrkande 3 i motion 2075 tillgodosett, och motionen påkallar i denna del ingen vidare åtgärd. Detta gäller även motion 2464, yrkande 3 i motsvarande del.

Utskottet ansluter sig vidare till propositionens uttalanden rörande de nackdelar från både praktisk och principiell synpunkt som är förenade med en lagstadgad avverkningsskyldighet av det slag som utredningen föreslagit. Som föredraganden anfört skulle en regel av detta slag leda till ett avsevärt administrativt merarbete, som inte står i rimlig proportion till de eventuella effekterna på virkesutbudet. Syftet med den föreslagna avverkningsskyldigheten bör kunna tillgodoses genom andra typer av åtgärder som redan vidtagits eller som omfattas av den nu aktuella propositionen. I fråga om förslaget om temporär gallringsskyldighet har i propositionen framhållits att en sådan åtgärd inte skulle få någon avgörande betydelse för skogsindustrins virkesförsörjning. Utskottet delar denna uppfattning. Det s. k. klenvirkesstödet bör f. ö. kunna medverka till en ökad aktivitet i fråga om tidiga gallringar.

När det gäller kravet på obligatoriska skogsbruksplaner bör, som också föredraganden gjort, framhållas att det inte finns någon ovilja från skogsägarnas sida mot att upprätta skogsbruksplaner. Snarare är det så att personalresurserna för planframställning begränsar möjligheterna att tillgodose efterfrågan på sådana planer. I årets budgetbehandling (JoU 1981/82:21 p. 22) har också beslutats om ökade bidrag till bl. a. skogs-

bruksplaner och ökade skogsinventeringar. Som förutsättning för statsbidrag till skogsvårdsåtgärder krävs i princip att det finns eller upprättas skogsbruksplan om den aktuella fastigheten har en skogsproduktion av viss betydelse. Utskottet kan inte finna någon anledning till att man av principskäl driver kravet på skogsbruksplaner längre än så.

Det anförda innebär att utskottet instämmer i propositionens uttalanden rörande tillämpningen av skogsvårdslagen m. m. och avstyrker motionerna 877, yrkande 1, 2464, yrkande 2 och yrkande 3 i återstående del, 2484, yrkandena 3—6 samt motion 2075, yrkandena 1—2 och 4—5. Vidare avstyrks motion 2483 såvitt avser avslag på förslaget om ändring av 6 § skogsvårdslagen.

I nyssnämnda motion förordas vidare en ändring av 136 a § byggnadslagen som innebär att man avskaffar den del av stadgandet som avser regeringens prövning av tillkomst och lokalisering av vissa industriföretag som har stor betydelse för virkesförsörjningen. Syftet med förslaget är enligt motionären att de marknadsekonomiska krafterna bör fritt få påverka skogsindustrins strukturomvandling. Härigenom skulle skogsindustrins orationella delar försvinna och balans uppstå mellan tillgång och efterfrågan på virkesråvara.

Utskottet anser det för sin del inte rimligt att statsmakterna i det läge som f. n. råder inom skogsnäringen skulle avhända sig ett så viktigt industripolitiskt styrmedel som den nu aktuella prövningsregeln. Motionen avstyrks även i den del som avser ändring av 136 a § byggnadslagen.

Övrigt

Utskottet behandlar under denna rubrik två motioner och ett motionsyrkande som bl. a. berör anmälningsskyldigheten vid skogsavverkning och vissa frågor rörande naturvårdshänsyn i skogsbruket.

I motion 877, yrkande 3, hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna "vad som i övrigt anförts i motionen". Av motionen framgår inte direkt vilka delar av densamma som åsyftas härmed. Det kan antas att yrkandet hänför sig till ett avsnitt med rubriken "Övriga synpunkter", där motionärerna framhåller att vissa inslag i det moderna skogsbruket innebär risker som inte utretts tillräckligt. Bl. a. nämns inplanteringen av främmande trädslag, intervallgödslingen och uppkomsten av stora monokulturer. Dessa inslag måste enligt motionen följas med stor uppmärksamhet.

Även motion 2463 kan sägas beröra vissa miljö- och naturvårdssynpunkter på skogsbruket. Bl. a. framhålls att en ökad lövträdsinblandning kan motverka försurningen. Dessutom ger lövträd mera energi per tidsenhet vid förbränning. Enligt motionen bör skogsvårdslagen och dess tillämpning ändras så att en naturlig lövträdsinblandning räknas som ett lämpligt inslag i skogen.

Utskottet får erinra om att 1979 års skogspolitiska beslut bl. a. innebar att produktionen av barrträdsvirke skulle utgöra den helt övervägande delen av verksamheten. Den dåvarande volymandelen lövträd borde bibehållas. Enligt vad utskottet erfarit föreligger vissa svårigheter att hålla lövträdsinblandningen nere på den nivå som avsågs med det skogspolitiska beslutet. I vart fall torde inga särskilda åtgärder i form av lagstiftning e. d. behövas för att man skall bibehålla en lämplig volymandel lövträd i skogsbruket. I sammanhanget bör vidare erinras om att nyssnämnda skogspolitiska beslut innebar att särskilda regler infördes om skogsbrukets hänsyn till naturvärden och andra allmänna intressen. Dessa regler har betydelse inte minst i fråga om de företeelser inom det moderna och högmekaniserade skogsbruket som berörs i motionerna. När det gäller inplantering av främmande trädslag anförs i den nu behandlade propositionen (s. 14) att man även i fortsättningen bör iaktta försiktighet vid användningen av contortatall för anläggning av ny skog, även om erfarenheterna hittills är goda. Det är enligt föredraganden bl. a. av naturvårdsskäl angeläget att en begränsning av de enskilda föryngringsytornas storlek eftersträvas.

I sammanhanget bör vidare nämnas att utskottet i sitt betänkande JoU 1981/82:35 om åtgärder mot försurningen diskuterar vissa frågor om sambandet mellan minskad försurning och lövträdsinblandning i skogen. Bl. a. påpekas att forskning och försöksverksamhet pågår på förevarande område.

Utskottet har vidare, i anslutning till nu aktuella motioner och vissa uppgifter i massmedia, funnit anledning att beröra vissa påståenden rörande effekterna i naturvårdshänseende av det under hösten 1981 beslutade 15-årsprogrammet för ersättning av glesa skogar, vilket redovisats i det föregående. I vissa sammanhang har farhågor framförts för att programmet skulle utgöra ett hot mot kulturlandskapet, innefattande hagmarker och andra från kultur- och naturvårdssynpunkt värdefulla områden. Emellertid är, som också framhålls i propositionen (s. 8) de skogar som berörs av programmet huvudsakligen belägna i Norrland och består av barrträd. Vid de arealberäkningar som gjorts för programmet har områden som är av särskilt intresse av naturvårds- eller kulturminnesvårdsskäl frånräknats. Dessa bedömningar står i överensstämmelse med förarbetena till 1979 års skogspolitiska beslut, där det bl. a. slogs fast att hagmarkliknande områden i omedelbar anslutning till jordbruksbebyggelse ingår som en naturlig del i kulturmiljön och att de i allmänhet inte skall behöva utnyttjas för skogsproduktion (prop. 1978/79:110 s. 23 f). Av sistnämnda proposition framgår vidare att nu berörda hänsynstaganden skall beaktas vid definitionen av begreppet skogsmark, som anger gränserna för skogsvårdslagens tillämpningsområde.

Med dessa uttalanden föreslår utskottet att motion 877 yrkande 3 och motion 2463 lämnas utan åtgärd från riksdagens sida.

I motion 1038 anförs att bestämmelserna om anmälningsskyldighet till skogsvårdsstyrelsen vid skogsavverkning — som f. n. gäller vid slutavverkning omfattande minst 0,5 hektar — kan innebära vissa praktiska svårigheter för skogsägaren. Enligt motionen borde det vara möjligt att avskaffa eller i vart fall nyansera anmälningsskyldigheten.

Enligt gällande principer om kompetensfördelningen på skogslagstiftningens område ankommer det i första hand på skogsstyrelsen att ta initiativ i hithörande frågor. Utskottet har inte funnit anledning att förorda någon översyn av bestämmelserna om anmälningsskyldighet och avstyrker således motion 1038.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. *beträffande skogspolitiken och virkesförsörjningen m. m.*
 - a) att riksdagen med avslag på motion 1981/82:2484 yrkandena 1 och 2 lämnar utan erinran vad i propositionen anförts om skogspolitiken och virkesutbudet,
 - b) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om överlämnande av motion 1981/82:2075 yrkande 11 samt motion 1981/82:2443 yrkande 1 och yrkande 3 i motsvarande del till kommittén (Jo 1981:05) om förbättrad fastighetsstruktur inom jordbruket och skogsbruket,
 - c) att riksdagen lämnar motion 1981/82:2443 yrkande 2 utan vidare åtgärd,
2. *beträffande det statliga ekonomiska stödet till skogsbruket m. m.*
 - a) att riksdagen avslår motion 1981/82:877 yrkande 2, motion 1981/82:2075 yrkande 10 och motion 1981/82:2464 yrkande 1,
 - b) att riksdagen lämnar motion 1981/82:1450 utan vidare åtgärd,
 - c) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om överlämnande av motion 1981/82:2443 yrkande 3 i återstående del och yrkande 4 till allmäningsutredningen (Jo 1979:04),
3. *beträffande ändring av 6 § skogsvårdslagen*
 - a) att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1981/82:2483 i motsvarande del antar förslaget till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429),
 - b) att riksdagen lämnar motion 1981/82:2075 yrkande 3 och motion 1981/82:2464 yrkande 3 i motsvarande del utan vidare åtgärd,
4. *beträffande ändring av 136 a § byggnadslagen*

att riksdagen avslår motion 1981/82:2483 i återstående del,

5. beträffande *lagstadgad avverknings skyldighet och temporär gallrings skyldighet m. m.*
att riksdagen med avslag på motion 1981/82:2075 yrkandena 4–5, motion 1981/82:2464 yrkande 2 och yrkande 3 i återstående del samt motion 1981/82:2484 yrkandena 3–4 lämnar utan erinran vad i denna del av propositionen anförs om tillämpningen av skogsvårdslagen m. m.,
6. beträffande *obligatoriska skogsbruksplaner m. m.*
att riksdagen med avslag på motion 1981/82:877 yrkande 1, motion 1981/82:2075 yrkandena 1–2 och motion 1981/82:2484 yrkandena 5–6 godkänner vad i denna del av propositionen anförs om tillämpning av skogsvårdslagen m. m.,
7. beträffande *vissa övriga frågor*
 - a) att riksdagen avslår motion 1981/82:1038,
 - b) att riksdagen lämnar motion 1981/82:2463 utan vidare åtgärd,
 - c) att riksdagen lämnar motion 1981/82:877 yrkande 3 utan vidare åtgärd.

Stockholm den 11 maj 1982

På jordbruksutskottets vägnar
SVANTE LUNDKVIST

Närvarande: Svante Lundkvist (s)*, Börje StenSSon (fp), Grethe Lundblad (s), Hans Wachtmeister (m), Åke Wictorsson (s), Filip Johansson (c)*, Gunnar Olsson (s), Sven Eric Lorentzon (m), Märta Fredrikson (c), Martin Segerstedt (s), Esse Petersson (fp), Lennart Brunander (c), Wivi-Anne Radesjö (s)*, Ingvar Eriksson (m) och Margareta Winberg (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

1. Skogspolitiken och virkesförsörjningen (mom. 1 a)

Svante Lundkvist, Grethe Lundblad, Åke Wictorsson, Gunnar Olsson, Martin Segerstedt, Wivi-Anne Radesjö och Margareta Winberg (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "andra åtgärder" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till uttalandena i motion 2484 om den stora betydelse som skogsnäringen har för våra exportinkomster, för sysselsättningen och för den regionala balansen m. m. De borgerliga regeringarnas skogspolitik har enligt utskottets mening inte i tillräcklig grad inriktats på åtgärder för att ta till vara skogsnäringens möjligheter att främja dess utveckling. Som motionärerna anfört har de för låga avverkningarna och den därav följande råvarubristen lett till förlorade exportinkomster på åtskilliga miljarder varje år. Till detta kommer att tusentals människor i onödan har förlorat sina jobb ofta på orter utan möjligheter till alternativ sysselsättning. Denna situation är naturligtvis särskilt allvarlig med hänsyn till den besvärliga ekonomiska situation som landet befinner sig i.

Problemen med de låga avverkningarna har belysts både av konjunkturinstitutet i den preliminära nationalbudgeten och i avstämningen av 1980 års långtidsutredning Tillväxt eller stagnation (SOU 1982:14).

Långtidsutredningen konstaterar sammanfattningsvis:

Då skogsindustrins konkurrenskraft har stärkts under det senaste året kommer detta tillsammans med en uppgång i den internationella konjunkturen att ge möjligheter till betydande exportökningar under de närmaste åren. Att inte utnyttja denna möjlighet skulle vara samhällsekonomiskt mycket kostsamt. Vår bedömning är emellertid att det är stor risk att de åtgärder som hittills vidtagits för att stimulera virkesutbudet kommer att visa sig otillräckliga för att säkerställa skogsindustrins virkesbehov.

Mot den bakgrunden noterar utskottet med tillfredsställelse att regeringen i propositionen slår fast skogsnäringens stora betydelse och att den produktiva skogsmarken skall utnyttjas aktivt och rationellt, givetvis med hänsyn till berättigade naturvårdsintressen. Regeringen säger vidare att skogen och skogsmarken är en viktig nationell resurs och att det är ett samhällsintresse att den utnyttjas på ett rationellt och riktigt sätt.

I propositionen konstateras att det finns skogsägare som inte kan eller vill ställa upp på ett aktivt brukande trots att skogstillståndet på deras fastigheter skulle möjliggöra detta. Om detta sägs att det är ett uppträdande som samhället inte kan acceptera. Utskottet delar denna uppfattning.

De åtgärder som regeringen föreslår för att förbättra situationen i skogsbruket är emellertid inte tillräckliga för att uppfylla de ambitioner och krav som nyss beskrivits. Utskottet redovisar i detta sammanhang sin syn på regeringens förslag i fråga om avverkningsnivå m. m. I det följande (reservationerna 2 och 4—5) återkommer utskottet till de åtgärder i övrigt i fråga om statligt stöd till skogsbruket, lagstiftning rörande avverkningskyldighet m. m. som utskottet finner nödvändiga för att förbättra virkesförsörjningen.

Utskottet anser för sin del när det gäller avverkningsnivån att utredningens andra alternativ är det intressantaste. Virkesbalansen för detta alternativ visar att råvaruunderlaget under en 10-årsperiod kan förbättras med ca 10 % per år utan att den långsiktiga virkesförsörjningssituationen påver-

kas. Mot slutet av den 100-årsperiod beräkningarna avser uppnås t. o. m. en marginell ökning av virkestillgången jämfört med alternativ 1. Det visar att det finns utrymme för kraftfulla åtgärder för att få fram mera virke för att så långt konjunkturerna medger utnyttja möjligheterna att öka skogsindustrins export. Detta är ett mycket viktigt konstaterande med tanke på landets besvärliga ekonomiska situation och det stora behovet av ökade exportinkomster. Det ger en ökad flexibilitet åt den ekonomiska politiken som det enligt utskottets mening vore direkt felaktigt att inte utnyttja.

Utskottet delar inte regeringens uppfattning att det skulle behöva byggas upp ny avverkningskapacitet och ny industrikapacitet för att ta till vara den virkesmängd som alternativ 2 innebär. Det är väl känt att arbetslösheten bland skogsarbetarna är hög och att det finns en stor outnyttjad kapacitet inom skogsindustrin. Dessutom är det så att den balans mellan virkesbehov och virkestillgång som virkesförsörjningsutredningen anser vara för handen i sitt alternativ 1 är beräknad på ett genomsnittligt kapacitetsutnyttjande i industrin på 85 %. Det förutsätter att kapaciteten utnyttjas till 100 % när efterfrågan på industrins produkter så medger.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motion 2484 yrkande 1 godkänner vad utskottet anfört om skogspolitiken och virkesförsörjningen.

I det här sammanhanget vill utskottet också kommentera utredningens bedömning av tveksamma virkestillgångar. Virkesförsörjningsutredningen drar med utgångspunkt från vissa schablonberäkningar slutsatsen att 10 % av virkestillgången i område 1, 5 % av virkestillgången i område 2 och 2 % av virkestillgången i område 3 är vad man betecknar som tveksamma ur ekonomisk synpunkt. Utskottet vill starkt ifrågasätta dessa beräkningar eftersom de bygger på en otillräcklig analys av skogsnäringens ekonomi. Schablonberäkningen innebär i princip att man för hela 100-årsperioden räknar bort kvantiteter som inte ger ett positivt rånetto vid 1980 års priser och kostnader. Man bortser således från möjliga förändringar av marknadsläget och från flexibiliteten i avverkningsmöjligheterna enligt skogsvårdslagen och enligt 1979 års skogspolitiska beslut.

I avvaktan på betydligt mer ingående analyser av skogsnäringens ekonomi kan utskottet inte acceptera att betydande virkestillgångar avräknas från virkesbalansen såsom ekonomiskt tvivelaktiga. Vid en sådan analys bör man även ta hänsyn till det ekonomiska stöd som utgår i de aktuella områdena. Utskottet föreslår att regeringen ger skogsstyrelsen i uppdrag att utföra sådana analyser inom ramen för den prognosverksamhet som bedrivs inom styrelsen.

Vad utskottet anfört med anledning av motion 2484 yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 1 a) bort ha följande lydelse:

1. *beträffande skogspolitiken och virkesförsörjningen m. m.*

a) att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motion 1981/82:2484 yrkandena 1 och 2 *dels* godkänner vad utskottet anfört om skogspolitiken och virkesförsörjningen, *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om analyser av skogsnäringens ekonomi,

2. Det statliga ekonomiska stödet till skogsbruket (mom. 2 a)

Svante Lundkvist, Grethe Lundblad, Åke Wictorsson, Gunnar Olsson, Martin Segerstedt, Wivi-Anne Radesjö och Margareta Winberg (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det, i likhet med vad som anförts i motion 2075, angeläget att man inom ramen för en planerad råvaruförsörjning också har tillgång till ekonomiska styrinstrument för att påverka skogsägarnas avverkningar och skogsvårdsåtgärder. Utvecklingen har klart visat att enbart ekonomiska stimulanser i form av statsbidrag till skogsägarna inte räcker till. Vad som behövs är ordentliga ekonomiska styrmedel som fungerar som en pådrivande motor i framför allt skogsvården och avverkningarna. Utskottet förordar därför införandet av ett avgifts- och stödsystem. Med ett sådant system uppnås huvudsyftet med det system för preliminär tillväxtbeskattning som analyserats av utredningen. Det är dessutom lätt att införa eftersom det bygger på ett befintligt system. Detta system infördes genom höjningen av skogsvårdsavgiften och införande av extra avdrag vid beskattning av vissa skogsuttag som genomfördes fr. o. m. 1981. Även gallringsstödet var utformat på detta sätt då ett bidrag utgick för gallringsåtgärder vilket finansierades med en höjd skogsvårdsavgift.

För att få den avverkningsbefrämjande effekt som eftersträvas måste emellertid nivån höjas både på skogsvårdsavgiften och på stöden. Utskottet avvisar emellertid det nuvarande stödet som utgår i form av ett tidsbegränsat extra avdrag för vissa skogsuttag. De nuvarande extra avdragen får anses ha en marginell effekt. Stödet bör i stället utgå efter avverkning i form av bidrag till återväxtkostnader och produktionsfrämjande åtgärder. Uppbyggt på detta sätt får avgifts- och stödsystemet *dels* avverkningsbefrämjande effekt genom att det höjer skogsägarnas rånetto vid avverkning, *dels* en gynnsam effekt på skogsvården. En långsiktig avverkning på 75 milj. m³sk förutsätter en bättre skogsvård än under 1970-talet. Dessutom verkar en högre skogsvårdsavgift pådrivande eftersom skogsägaren får incitament att skaffa sig intäkter från skogen, då den åsamkar honom en fast kostnad.

Systemet bör i princip utformas så att ett belopp motsvarande hela eller huvuddelen av de årligen beräknade kostnaderna för återväxtåtgärder och

röjning, minskat med det statliga stödet, tas ut via höjning av skogsvårdsavgiften. Sedan görs alla investeringar i primärproduktionen bidragsberättigade. Avgifterna och stödet bör balansera varandra, för att systemet skall vara neutralt gentemot andra inkomstgrupper.

Det föreslagna systemet är enligt utskottets mening nödvändigt för att lösa problemen med virkesförsörjningen. Systemet har den fördelen att det är enkelt och att det innebär en utveckling av en redan etablerad politik. En ytterligare fördel med att utveckla ett befintligt system är att det sannolikt inte behövs några särskilda övergångsbestämmelser.

Utskottet föreslår att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om ett avgifts- och stödsystem i enlighet med det anförda. Detta bör ges regeringen till känna.

Genom utskottets ställningstagande till motion 2075, yrkande 10, tillgodoses i stor utsträckning syftet med motion 877, yrkande 2, och motion 2464, yrkande 1.

dels utskottets hemställan under 2 a) bort ha följande lydelse:

2. beträffande *det statliga ekonomiska stödet till skogsbruket*

a) att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2075 yrkande 10 och med anledning av motion 1981/82:877 yrkande 2 och motion 1981/82:2464 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om ett avgifts- och stödsystem,

3. Ändring av 136 a § byggnadslagen (mom. 4)

Hans Wachtmeister, Sven Eric Lorentzon och Ingvar Eriksson (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "136 a § byggnadslagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om att 136 a § byggnadslagen kom till i ett läge då lönsamheten bedömdes som mycket god inom skogsindustrin. Det påverkade expansionslusten och planerna på utbyggnad av industrin. Dåvarande riksdag ansåg därför att en hård styrning av virkesströmmarna var nödvändig för att förhindra olämpliga lokaliseringar och överetablering. Situationen är nu en annan. Vi har inom vissa delar av skogsindustrin en för stor kapacitet i förhållande till möjlig avverkning. I delar av landet finns betydande överskott av lövved som är lämplig för energiproduktion. Förutsättningarna inom skogsnäringen har sedan lagens tillkomst så starkt förändrats att den inte fyller avsett ändamål. Den har också en rad negativa effekter i olika hänseenden. Bl. a. medför prövningen en omfattande byråkratisk hantering som sannolikt, vid en samlad bedömning, inte ger ett från samhällets och näringens synpunkt tillfredsställande resultat. Som lagen utformats är det vidare praktiskt omöjligt att kontrollera dess efterlevnad. Ännu allvarligare är dock prövningens långsiktiga effekter för

skogsnäringen. Som motionären anført leder prövningen till en stelhet i planeringen, som hämmar en nödvändig modernisering inom industrin. Nya intressen får svårt att göra sig gällande inom skogsindustrin. Från regionalpolitisk synpunkt önskvärda lokaliseringar försvåras. Som ett praktiskt exempel på det sist sagda kan nämnas att dimensionssammansättningen av skogarna i norra Sverige i och för sig gör det möjligt att öka kapaciteten inom sågverksindustrin i denna del av landet. Genom ifrågasvarande prövningsregel hindras emellertid en sådan kapacitetsökning, med påföljd att sågtimmerdugligt virke används till massaved, något som orsakar ekonomisk förlust både för näringen och samhället. F. ö. kan påpekas att regeln inte hindrar ett företag som nekats tillstånd till etablering att anlägga en virkesförbrukande industri utomlands och från vårt land exportera den behövliga råvaran.

Utskottet har med det anförda velat framhålla de negativa effekter för skogsnäringen och samhället som tillämpningen av 136 a § byggnadslagen kan få. Utskottet delar motionärens uppfattning att paragrafen snarast bör omarbetas så att den prövning som avser hushållning med träfiberråvara avvecklas. Detta bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. *beträffande ändring av 136 a § byggnadslagen*

att riksdagen med anledning av motion 1981/82:2483 i återstående del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført om ändring av 136 a § byggnadslagen,

4. Lagstadgad avverkningskyldighet och temporär gallringsskyldighet (mom. 5)

Svante Lundkvist, Grethe Lundblad, Åke Victorsson, Gunnar Olsson, Martin Segerstedt, Wivi-Anne Radesjö och Margareta Winberg (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "tidiga gallringar" bort ha följande lydelse:

Utredningens förslag om lagstadgad avverkningskyldighet innebär att varje skogsägare skall vara skyldig att avverka i den omfattning som är lämplig med hänsyn till skogstillståndet på brukningsenheten. Som minimikrav skall gälla att avverkningen skall omfatta hälften av den avverkning som är möjlig. Avverkningen skall fullgöras under en femårsperiod på de större brukningsenheterna och under en 10-årsperiod på de mindre.

Ett stort antal remissinstanser har tillstyrkt förslaget. Flera remissinstanser betraktar det som en brist att det i skogsvårdslagen inte finns inskrivet att god skogsvård kräver att skogen gallras när behov härav föreligger och slutavverkas när den är mogen för detta så att ny skog kan anläggas.

Utskottet anser det med hänsyn till såväl skogsindustrins råvarubehov

som från skogsskötselsynpunkt motiverat att förslaget om minimiavverkningskyldighet genomförs.

Den bestämmelse om minimiavverkningskyldighet som utredningen nära nog enhälligt har föreslagit kan rätt utformad innebära en förstärkning av samhällets skogspolitiska medel för att få passiva skogsägare att ta sitt ansvar för skogsindustrins virkesförsörjning.

Förslaget om minimiavverkningsregler syftar till att precisera samhällets krav på en aktiv skogsskötsel, som även omfattar krav på avverkning av skog. Utskottet delar utredningens uppfattning att kravet bör sättas så lågt att endast gravt inaktiva skogsägare drabbas men så högt som det med hänsyn härtill är möjligt. En översyn av avverkningskravets nivå bör göras efter några års praktiska erfarenheter mot bakgrund av en utvärdering bl. a. av dess effekt på avverkningsnivån. Utskottet vill emellertid understrika att skogsvårdsstyrelserna måste ges resurser som gör det möjligt för dem att effektivt övervaka att bestämmelserna efterlevs.

Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag om lagstadgad avverkningskyldighet enligt vad utskottet förordat.

Utredningen har i sitt betänkande speciellt pekat på att en ökad gallringsverksamhet i yngre skog är en förutsättning för att de framtida avverkningsmöjligheterna skall kunna förverkligas. Genom den översiktliga skogsinventeringen lokaliseras nu ett stort antal objekt där en försummad röjning lett till ett akut gallringsbehov. Mot denna bakgrund har skogsstyrelsen i sitt yttrande över virkesförsörjningsutredningens betänkande ansett att man kan överväga om inte en temporär gallringsskyldighet bör införas. Den skulle endast gälla tidig gallring i skog där produktionen av värdefullt virke väsentligt hämmas om gallring uteblir, och den skulle enligt skogsstyrelsens mening kunna begränsas till att gälla i tio år på grund av att röjningsskyldigheten framöver bör medföra ett bättre utgångsläge.

Utskottet anser för sin del att införandet av gallringsskyldighet är väl-motiverat inte minst av långsiktiga skogsskötselskäl. Dessutom skulle massaindustrin kunna erhålla ett värdefullt tillskott till råvaruförsörjningen. Utskottet föreslår således att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag innebärande att en temporär gallringsskyldighet införs i skogsvårdslagen.

Det anförda innebär att utskottet tillstyrker motion 2075 yrkandena 4—5 och motion 2484 yrkandena 3—4. Härigenom tillgodoses även motion 2464 i berörda delar (yrkande 2 och yrkande 3 delvis).

dels den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Det anförda" och slutar med "4—5" bort utgå,

dels ock utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande lagstadgad avverkningskyldighet och temporär gallringsskyldighet m. m.

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2075 yrkandena 4—5 och motion 1981/82:2484 yrkandena 3—4 samt med anledning av motion 1981/82:2464 yrkande 2 och yrkande 3 i återstående del hos regeringen hemställer om förslag till lagstiftning enligt vad utskottet anfört,

5. Obligatoriska skogsbruksplaner m. m. (mom. 6)

Swante Lundkvist, Grethe Lundblad, Åke Wictorsson, Gunnar Olsson, Martin Segerstedt, Wivi-Anne Radesjö och Margareta Winberg (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "När det" och på s. 12 slutar med "än så." bort ha följande lydelse:

Regeringen tar i propositionen också upp frågan om obligatoriska skogsbruksplaner. Obligatoriska skogsbruksplaner är ett krav som förutom i de nu behandlade följdmotionerna även förts fram av domänverket och av de fackliga organisationerna. Regeringen avvisar nu, liksom tidigare, detta krav.

Utskottet anser att det för varje skogsfastighet av betydelse bör finnas en skogsbruksplan. För mindre skogsfastigheter bör en skogsbruksplan kunna omfatta flera fastigheter. Därigenom får man också ökade förutsättningar för en samverkan mellan ägarna också i själva avverkningsarbetet. Det skall inte vara överlämnat åt varje markägare att avgöra, om en plan skall upprättas eller ej. De översiktliga skogsinventeringarna som nu har påbörjats är ett viktigt underlag för upprättandet av skogsbruksplaner för enskilda fastigheter. Skogsbruksplaner bör upprättas successivt under 1980-talet, efter hand som underlag i form av översiktliga skogsinventeringar växer fram. Dessa skogsinventeringar bör i första hand inriktas mot områden med eftersatt skogsvård och områden med uttalat besvärande virkesbrist för industrin.

Flera skäl talar för att statsbidrag bör utgå till upprättandet av skogsbruksplanerna. Ett är att skogsbruksplanerna enligt utskottets förslag skall omfatta alla fastigheter av betydelse för skogsbruket. Ett annat mycket viktigt skäl är att man från statens sida givetvis förutsatt att skogsägarna i stort kommer att följa planerna, dvs. sköta skogen på ett planmässigt sätt när det gäller skogsvård och avverkning. Det torde också vara normalt att så sker. Tyvärr finns det emellertid flagranta exempel på motsatsen, där skogsägare underlåter att gallra och slutavverka enligt de riktlinjer som planerna anger. I sådana fall måste skogsvårdsmyndigheten ha möjlighet att ålägga vederbörande att inom en rimlig tidsperiod utföra de åtgärder som planen anvisar. En sådan möjlighet ligger helt i linje med uppfattningen att ägande av skog förpliktar också till ett samhällsansvar för virkesförsörjningen till industrin.

Utskottet föreslår därför att riksdagen beslutar att skogsbruksplaner skall finnas för varje fastighet enligt de riktlinjer som angivits ovan och att regeringen utarbetar förslag därom. Vidare föreslås att regeringen ges i uppdrag att snarast framlägga förslag om lagstiftning i enlighet med vad ovan anförts beträffande skogsägare som åsidosätter skogsbruksplanens riktlinjer för avverkning. Det anförda innebär att utskottet tillstyrker motion 2075 yrkandena 1–2 samt motion 2484 yrkandena 5–6. Genom utskottets ställningstagande får syftet med motion 877 yrkande 1 anses tillgodosett.

dels utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *obligatoriska skogsbruksplaner m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2075 yrkandena 1–2 och motion 1981/82:2484 yrkandena 5–6 samt med anledning av motion 1981/82:877 yrkande 1 hos regeringen hemställer om lagförslag rörande obligatoriska skogsbruksplaner med åläggande för fastighetsägaren att följa planen, i enlighet med vad utskottet förordat.

